

MASARYKOVA UNIVERZITA V BRNĚ

Fakulta sociálních studií

Katedra mezinárodních vztahů a evropských studií

Daniel Novák
Mezinárodní vztahy a evropská studia
navazující magisterské studium
imatrikulační ročník 2000

Název

**Komparace islámského, křesťanského a židovského
terorismu**

Kurz

Radikalismus na Blízkém východě

Seminární práce

1. Úvod

Účelem práce je komparace islámského, křesťanského a židovského subverzního terorismu. Práce se zabývá pojmem náboženského terorismu. Poté se věnuje kanonickým textům abrahámovských náboženství jako zdroji inspirace teroristů. Analyzuje extremistické proudy hlásící se k těmto učení a teroristické skupiny z nich vzešlé. Další část shrnuje deset teoretických přístupů ke studiu příčin terorismu justifikovaného abrahámovskými náboženstvími. Závěr představuje zobecnění předchozích dílčích zjištění.

2. Pojem náboženského terorismu

V práci vycházím z přístupu teoretiků terorismu zdůrazňujících vedle extrémního násilí i jeho komunikaci publiku odlišného od přímých obětí.

Náboženský terorismus je možné definovat orientací na ustavení nebo udržení teokratického režimu, případně na poškozování demokratických zájmů a lidských práv (ať již vlastních členů náboženských extremistických církví, společenství, sekt a kultů anebo dalších osob). V rámci náboženského terorismu rozeznáváme dvě základní kategorie, a to:

1. představovaný proudy s antidemokratickými cíli v náboženstvích, přičemž hlavní směry těchto náboženství působí v souladu s principy, hodnotami a zájmy demokratických zemí (typicky židovský, katolický a protestantský či islámský terorismus existující vedle hlavních tolerantních směrů těchto náboženství).
2. představovaný náboženstvími, kulty a sektami, které jsou z religiózních důvodů principiálně zaměřeny proti demokratickému zřízení (často mají i ambice k uchvácení politické moci) anebo svojí činností porušují základní lidská práva (např. sekta Óm-širikjo a Nebeská brána).

Práce je věnována první kategorii, a to terorismu křesťanskému, židovskému a islámskému, tedy terorismu, jehož reprezentanti se snaží o justifikaci svého počínání učenímí jmenovaných- Massignonovým pojmem abrahámovských- náboženství.¹

Je nutno poznamenat se často nejedná o terorismus čistě náboženský, ale kombinovaný například s etnickými pohnutkami.

3. Kanonických textech abrahámovských náboženství jako zdroj inspirace teroristů

Zvláště po 11. září se údajným (alespoň latentním) výzvám k nábožensky motivovanému násilí v Koránu dostalo široké publicity. Méně pozornosti je věnováno podobným odkazům, které obsahuje Starý a Nový zákon.

Starozákonní Kniha soudců obsahuje příběh o Samsonovi, v němž Hospodinův posel Samsonově matce sděluje, že chlapec bude Boží zasvěcenec a jeho úkolem je vysvobodit Izrael z rukou Pelištejců. Posledním Samsonovým činem, jeho triumfem, je stržení sloupů podpírajících budovu, v níž jej drželi - přitom vykřikl: *"Ať zhymu zároveň s Pelištejci!"* Dům byl plný pelištejských knížat a jejich lidu.

Rovněž Nový zákon obsahuje některá proroctví interpretovatelná jako výzva k náboženskému násilí. V evangeliu sv. Lukáše je to např. *Člověk proti člověku pro Ježíše: "Oheň jsem přišel uvrhnout na zemi, a jak si přeji, aby se už vzňal! Křtem mám být pokřtěn, a*

¹ Fencel, I.: Abrahámovská náboženství v pátém roce třetího tisíciletí, on line text (<http://www.blisty.cz/2004/12/30/art21247.html>)

jak je mi úzko, dokud se nedokoná! Myslíte, že jsem přišel dát zemi pokoj? Ne, pravím vám, ale rozdělení. Neboť od této chvíle bude rozděleno v jednom domě pět lidí: tři proti dvěma a dva proti třem, budou rozděleni otec proti synu a syn proti otci, matka proti dceři a dcera proti matce, tchyně proti snaze a snacha proti tchyni" (Lk 12:51-52) V evangeliu sv. Matouše se podobné proroctví opakuje: "Nemyslete si, že jsem přišel na zem uvést pokoj, ale meč. Neboť jsem přišel postavit syna proti otci..." (Mt 10:34)

Na těchto skutečnostech můžeme vystavět hypotézu, že při deformované a účelové interpretaci lze justifikaci teroristického jednání nalézt v kanonických textech všech tří abrahámovských náboženství.

4. Extremistické proudy abrahámovských náboženství a teroristické skupiny

4.1. Křesťanské směry

4.1.1. Křesťanský radikalismus a extremismus

Křesťanští filozofové a teologové se otázkou legitimacy násilí zabývali zejména v souvislosti s myšlenkou spravedlivé války ve jménu Božím. Někteří adaptovali teorii spravedlivé války na liberální teologii, přičemž podle této ní může kostel vyvolat spravedlivou revoluci. Příkladem podobně motivované subverzní aktivity je případ německého luteránského pastora Dietricha Bonhoffera.² Ten za války pracoval na Union Theology Seminary v New Yorku a vlivem válečných událostí se rozhodl vrátit do Německa, aby se připojil ke skupině připravující atentát na Adolfa Hitlera. Toto spiknutí ale bylo odhaleno a Bonhoeffer byl uvězněn a odsouzen k smrti. Je patrné, že se jeho odkazu snaží k propagaci svých cílů využít řada křesťanských extrémistů.

V současnosti jsou co do afinity k použití subverzního násilí nejradikálnějšími dvě severoamerická křesťanská uskupení. Prvním je tzv. rekonstrukcionistická teologie usilující o rekonstrukci společnosti dle vlastních náboženských zásad.³ Většina rekonstrukcionistů patří k "premileniistům" - věří, že Ježíš Kristus se vrátí na Zemi až po tisíci letech náboženské vlády. Povinností křesťanů je tedy zajistit nastolení této vlády. Rekonstrukcionistický teolog Gary North připouští použití násilí pouze ve válečném období, kdy je ohrožena domácnost člověka, nebo tehdy, kdy je třeba zastavit morální agresory, kteří by vrhli vinu za vraždy na celou společnost. Dle prolife teroristů Mikea Breya a Paula Hilla jsou tyto podmínky v případě interrupcí naplněny. Tento názor však North a většina rekonstrukcionistů odmítá. Ještě radikálnější formací je Křesťanská identita, vycházející z britského israelismu razícího tezi, že evropské národy jsou potomky deseti ztracených kmenů starověkého Izraele vypuzených Asyřany.⁴ Severoameričtí přistěhovalci jsou také potomky těchto původních Israelitů, o kterých je psán Starý zákon. Křesťanská identita britský israelismus dále rozšiřuje tak, že přidává tuto rasistickou ideologii: bílí lidé jsou potomky biblických Israelitů a jsou proto Bohem vyvolení.

4.1.2. Křesťanští teroristé

Pod křesťanský terorismus lze subsumovat zejména single-issue aktivity prolife teroristů, kteří se orientují na útoky proti lékařům a jiným zaměstnancům klinik provádějících interrupce. Z organizací jmenujme Army of God, Operation Save America nebo Missionares to Preborn. Tyto organizace jsou aktivní zejména v USA, Evropě se útoky prozatím vyhýbají.

Myšlenkami britského israelismu bývaly inspirovány teroristické akce některých skupin Ku Klux Klanu. Řazení jednání KKK pod křesťanský terorismus je ovšem otázkou diskuse.

U ostatních skupin je dle mého názoru konfesní příslušnost až sekundárním faktorem identifikace. Příkladem může být Ulster, kde dle mého názoru nejde primárně o střet

² Ditrich Bonhoeffer, on line text (<http://www.dbonhoeffer.org/Default.htm>)

³ Jež, O.: Protipotravný terorismus, in Tester 2/2003, on line text (<http://www.strat.cz/Rexter/infor.php?id=3>)

⁴ tamtéž

katolicismu a anglikanismu, ale dvou nacionalismů. Je však patrné, že společné náboženství posiluje skupinovou kohezi.

4.2. Židovské směry

4.2.1. Židovský radikalismus a extremismus

Zdroje současného židovského terorismu je nutno hledat v myšlenkách, které razí izraelská extrémní pravice. Většina složek této části politického spektra má k náboženství velmi silnou vazbu, i když nelze říci, že by všechny byly výlučně náboženské. Charakteristická je pro ně neochota k jakýmkoli územním ústupkům ze strany Izraele, militantnost vůči Arabům a případně interpretace judaismu, která preferuje dogmatismus, izolacionismus, expanzionismus a teorii národní výjimečnosti. Lze sem řadit hlavně strany Techija, Kach, Moledet a osadnické religiozní hnutí Guš Emunim.⁵

Například tzv. kahanismus bývá spojován s militantností a agresivitou. Ehud Sprinzak jej nazývá kvazifašismem, poněvadž představuje deterministický fundamentalismus, teorii jedinečnosti židovského lidu vyvoleného Bohem, teorii pomsty (např. za Hebronský pogrom z r. 1929) a volání po židovském izolacionismu.⁶ V roce 1974 se Kahane se proslavil teorií "TNT" (Terror Neged Terror)- židovský terorismus jako odpověď na terorismus Arabů.

4.2.2. Židovští teroristé

Z předstátních teroristických aktivit lze jmenovat činnost Irgunu a Lechi namířenou proti Britům a Arabům, jež ale měla často za následek i smrt židovských civilistů. Současný židovský terorismus je namířen proti palestinským Arabům nebo proti domnělým zrádcům uvnitř komunity.

Z prvního okruhu jmenujme atentáty na starosty palestinských měst v roce 1980 (kteří měli nést podíl na odpovědnosti za smrt jiných Židů), aktivitu organizace Židovské podzemí plánující vyhození do povětří mešity na Chrámové hoře (prostředek dosažení vykoupení), vraždu zadrženého arabského teroristy podniknutá Horanem Skolnickým v roce 1993, nebo Hebronský masakr v roce 1994 provedený osadníkem a vojenským lékařem Goldsteinem s cílem zastavit mírový proces.

Z druhé skupiny je nutno uvést vraždu mírového aktivisty Emila Grunzweiga na jedné z demonstrací hnutí Šalom Achšav (Mír nyní) 1983 a atentát na ministerského předsedu Jicchaha Rabina v roce 1995, jenž znamenal zásadní zvrat v mírovém procesu.

Lze konstatovat, že izraelské bezpečnostní složky zpravidla dosahují v úsilí o předejití útokům velmi dobrých výsledků.

4.3. Islámské směry

4.3.1. Islámský radikalismus a extremismus

Islámský (či přesněji islamistický) terorismus své politické cíle justifikuje fundamentalisticko-religiozní argumentací. Tu lze charakterizovat následujícími imperativy:

- a) Nastolení teokratického zřízení, v jehož rámci bude islám jediným pravidlem politického života a Bůh jediným politickým suverénem,
- b) Doktrinální zpátečnické pojetí islámu, přenášející normy ze 7. století do současnosti, a to včetně potlačování ženských práv.
- c) Stanovení Koránu a práva šaria jako normy pro všechny oblasti života.

Přes rozdíly mezi jednotlivými skupinami islámských teroristů lze tyto teze považovat za východiska k pochopení společných záměrů.

4.3.2. Islámští teroristé

⁵ Čejka, M.: Judaismus, politika a stát Izrael, Brno, Masarykova univerzita, MPÚ 2003, s.180

⁶ tamtéž

Teroristických skupin hlásících se k islámu je bezpočet. Projevem snah o jejich integraci je Světová islámská fronta vedená Usámou bin Ládinem. Ta 23. února 1998 zveřejnila AI-fatwu (výzvu k náboženskému boji) proti Židům a křesťákům. Je zaměřena především proti USA, postihuje však i jejich spojence. Mj. se v ní uvádí: "Vyzýváme všechny muslimské ulamy, vůdce, mládež, a vojáky k útoku na jednotky satanových USA a na ďáblový podporovatele, kteří jsou s nimi spojení".

5. Teoretické přístupy ke studiu příčin terorismu justifikovaného abrahámovskými náboženstvími

Tyto přístupy je dle mého názoru možno rozdělit do deseti skupin. Následující text je věnován jejich silným a slabým stránkám, možnostem a limitům aplikace na terorismy inspirované jednotlivými zkoumanými náboženstvími.

5.1. Vývojové teorie

Dle názoru psychologů Martina a Romanoa jsou teroristé produktem příliš permisivních, majetných rodin, se kterými ovšem byli nebo jsou tito pachatelé v konfliktu.⁷ Podobně Russel a Miller dospěli k závěru, že 66% teroristů pochází ze středních nebo vyšších vrstev.⁸ Tento aspekt je paradoxně přítomný i u skupin s programem antisystémové levice.

Poznatek je verifikovatelný sociálním statusem pachatelů útoků z 11. září, kteří většinou patřili mezi příslušníky vyšších a horních vrstev společnosti. V rozporu se zjištěními není ani případ Goldsteina. Naopak stoupenci křesťanského prolife terorismu se ze společenských elit zpravidla nerekrutují. To však neznamená, že by někteří příslušníci těchto elit s těmito extremisty nemohli udržovat kontakty. Například "prolife" extremistu Joseph Scheidler byl přijat prezidentem Reaganem a snažil se u něj dosáhnout agraciací pro své vězněné spolubojovníky.⁹

Dle Kaplana je nutno rozlišovat mezi důvody a příčinami terorismu. Důvody jsou sociální proměnné, které usnadňují terorismus a umožňují racionalizovat pachatelovo jednání. Příčinou je patologická potřeba hnát věci do absolutních konců. Jde o hypertrofovanou reakci na zkušenosti ponížení rukou agresora, jež často pocházejí z dětství a které mají za následek pocit životní prohry a absenci sebeúcty. Taková osobnost je defektní a nedokáže se vyrovnat se stresem sociálně aprobovaným způsobem. Kaplan vystihuje některé faktory pomáhající utvářet poruchy osobnosti.¹⁰

Motivace osobním ponížením by mohla být přítomna např. u islamistických sebevražedných atentátníků z palestinských uprchlických táborů. Výzkumy Ariela Merariho však tuto teorii odmítají. Dle něj jsou teroristé obětmi promyšlené manipulace těch, kteří je rekrutovali. Racionalizace motivem pomsty může být patrná u Barucha Goldsteina, Jigala Amira i "prolife" teroristů. Nejde ovšem o pomstu kvůli přímé osobní zkušenosti-jak předpokládá Kaplan- ale o odvetu jménem skupiny, jejímž reprezentantem se pachatel cítí být.

Další psychologové zdůrazňují význam deprivace v období raného dětství.¹¹ Dle mého názoru ale nelze tento poznatek přeceňovat.

5.2. Teorie sociálního učení

Tento přístup akcentuje existenci určitého katalyzátoru teroristického jednání. Může jím být zkušenost s represivním násilím policie nebo jiné represivní složky proti jednotlivci, rodině, přátelům nebo jakýmkoli jiným osobám, se kterými se pachatel může identifikovat (oproti

⁷ Martin, J. & A. Romano (1992): *Multinational Crime*, Newbury Park, Sage.

⁸ Russell, Charles & Bowman Miller. (1977). "Profile of a Terrorist." *Terrorism: An International Journal* 1(1): 17-34.

⁹ Jež, O.: Protipotravný terorismus, in *Tester* 2/2003, on line text (<http://www.strat.cz/Rexter/infor.php?id=3>)

¹⁰ Kaplan, A. (1981). *The psychodynamics of terrorism*, s.35-50.

¹¹ Koukolík, F., Dřítová, J.: *Vzpoura deprivantů. O špatných lidech, skupinové hlouposti a uchvácené moci*. Praha, Makropulos, 1996.

předchozí variantě jde o zkušenost zprostředkovanou). Jako příklad se uvádí záběry zastřelení dvanáctiletého Palestince izraelskými vojáky v září 2000 v Netzarimu.¹²

Dle Kushnera téměř všichni sebevraždění teroristé měli mezi příbuznými nebo blízkými přáteli někoho, kdo byl zavražděn, zraněn nebo jinak poškozen nepřítelem.¹³ Propojení poznatku s Merariho výzkumem by vedlo ke zjištění, že zatímco přímé (nejen nepřeživší) oběti represe se subverzního násilí nedopustí, lidé z jejich okolí se k takovému jednání odhodlají. Závěr by byl aplikovatelný na případ Barucha Goldsteina a v jistém smyslu i na prolife teroristy.

Další subvariantou modelu je přítomnost "rodinné tradice" teroristického jednání. Ta je typická pro dlouhotrvající konflikty v Severním Irsku a v Palestině. Najdeme ji ostatně i v případě Bin Ládina, jenž do svých aktivit zapojil některé ze svých potomků. Pokud jde o izraelskou extrémní pravici, je možné připomenout případ nástupnictví po vraždě Kahanea. U terorismu dovolávajícího se i křesťanských učení jde o některé případy rodové tradice účasti na aktivitách KKK.

Fields na základě svého osmiletého výzkumu zjistil, že ohrožení terorismem v dětství vede k teroristickému jednání v dospělosti.¹⁴ Tuto tezi ale oslabuje fakt relativně nízkého počtu teroristů mezi osobami, které byly ohroženy v dětství. Teorie má dle mého názoru příliš úzký rozsah, neboť každé systematické vystavování násilí v dětství zvyšuje riziko násilného jednání v dospělosti.

Teorie spadající do této skupiny zdůrazňují význam výchovy ke snášenlivosti a varují před přehnaně represivním jednáním státních složek vedoucím jen k eskalaci násilí.

5.3. Skupinová dynamika

Některé teroristické skupiny jsou v oblastech svého působení pevně zakořeněné do místních sociálních struktur. Teroristé se mohou opřít o pomoc od lidí, se kterými je často spojují pokrevní svazky. Z tohoto prostředí se také rekrutují noví členové. Taková praxe velmi ztěžuje infiltraci do teroristických skupin. Typickým příkladem jsou právě islamistické skupiny nebo židovští pravicoví extrémisté, podobný případ jsou ulsterští teroristé. Prolife teroristé mohou těžit ze zázemí poskytovaným některými křesťanskými fundamentalisty. V tom jsou náboženští teroristé ve výhodě před extrémně levicovými buňkami ve vyspělých státech, které podobně pevnou sociální základnou nedisponují.

Podle některých sociálně-konstruktivistických názorů by měly být adeptům na terorismus nabídnuty alternativní sociální struktury - odlišné od teroristických. To by mohlo být realizovatelné např. formou státní podpory vzdělávání duchovních loajálních demokratickému politickému systému. Příklad Izraele však prokazuje, že tato metoda vede spíše k pragmatismu než k umírněnosti některých náboženských představitelů.

5.4. Psychoanalytické modely

Neofreudista Post chápe terorismus v kontextu Oidipova komplexu jako vzpouru proti autoritě otce.¹⁵ Pokud nebudeme vysvětlení vnímat jen jako metaforu či nebudeme argumentovat latencí konfliktu, pak bude nutná jeho verifikace příklady teroristů účastnících se podobných konfliktů. Dle mého názoru tato hypotéza neobstojí. U zrodu Al-Kájda zřejmě nestojí Usámová vzpoura proti otci, např. kvůli rozdílným názorům na vedení rodinné stavební společnosti, jak by se dalo v těchto intencích argumentovat.

5.5. Behavioristické vysvětlení

¹² Israel questions boy's death, on line text (http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/middle_east/1043634.stm)

¹³ Kushner, H. (1996). Suicide bombers: Business as usual. *Studies in Conflict and Terrorism*. 19., s.335

¹⁴ The Psychology of Terror, on line text (www.blue-oceans.com/education/terror_psych.html)

¹⁵ Post, Jerrold. (1990). "Terrorist Psycho-Logic: Terrorist Behavior as a Product of Psychological Forces," Pp. 25-40

Tento přístup reprezentuje Nyatepe-Coo, který kombinuje poznatky behaviorismu a interdisciplinární teorie racionální volby.¹⁶ Teroristé jsou motivováni potřebou slávy a uznání mezi obyvatelstvem. Příkladem budiž oslava útoku z 11. září na palestinských územích. Teroristé jsou v zásadě normálně uvažující lidé, a tedy- zjednodušeně řečeno- pokud odstraníme kauzální nexus “teroristický akt ⇒ odměna”, pak bude tento společenský problém vyřešen. Za akty teroru justifikované náboženstvím se nejpodstatnější odměny na tomto světě nerozdávají. Problém proto nelze řešit na bázi podmíněných reflexů.

5.6. Hypotéza “frustrace-agrese”

Dle Margolina je terorismus odpovědí na frustraci rozmanitých politických, ekonomických nebo osobních potřeb.¹⁷ Knutson vysvětluje terorismus prostřednictvím pocitu vzteku a beznaděje zplozeného vírou, že společnost neumožňuje jiný přístup do procesu šíření informací a vytváření politik.¹⁸

Tento model není dostatečný, protože ne každé agresivní (politické) jednání je předcházeno frustrací a ne každá frustrace je následována agresí. Na druhou stranu může mít hypotéza hodnotu v případě eskalace ultrapravicového násilí v Izraeli v 90. letech za levicových vlád. Podobně je patrný nástup proliferačního teroru po legalizaci interrupcí rozhodnutím amerického Nejvyššího soudu v roce 1973. Islámskému fundamentalismu se daří v autoritativních arabských režimech, kde neexistuje možnost legální opoziční činnosti. Teorie je ovšem často zneužívána k přenášení odpovědnosti za (zejm. protiizraelské) teroristické útoky na stát jejich oběti.

5.7. Metody hodnocení rizika teroristického útoku

Podnětnější je návrh na vytvoření systému využívajícím podobně jako trh rozptýlených znalostí. Jeho účastníci by uzavírali sázky na hrozby teroristických útoků. Bezpečnostní složky by měly získat cenný zdroj informací o existujících rizicích.

Slabou stránkou podobných prognostických modelů je fakt, že jde ve své podstatě o sebezničující proroctví (self-destroying prophecy). Teroristé zaútočí právě tam, kde se to nejméně očekává. Proto by jim tyto koncepty práci spíše usnadňovaly.

Vedle toho lze argumentovat poněkud triviálním faktem, že ani vědomí velmi vysokého rizika útoku nemusí znamenat jeho zamezení. Tragickým příkladem je vražda Yitzhaka Rabina předcházená mimořádně hostilní kampaní izraelské extrémní pravice.

5.8. Ekonomické modely

Terorismus je relativně nenáročný na finanční, vojenské a personální zdroje a způsobuje značné škody. Přístup zdůrazňuje odříznutí teroristů od těchto prostředků. Jedním z problémů tohoto řešení v případě islámského terorismu je skutečnost, že k převodům peněz nedochází formou předávání zavazadel naplněných bankovkami, jak tomu bývalo např. u kolumbijských syndikátů v případě plateb za dodávky narkotik do USA, ale skrze využití některých bezhotovostních institutů tradičního islámského bankovníctví či diamantů pocházejících např. z dolů v Sierra Leone.

5.9. Teorie “médiá jako spojenců teroristů”

Média jsou dle některých názorů “kyslíkem terorismu”. Teroristé jsou na publicitě do značné míry závislí a sdělovací prostředky tak nepřímou podporou teroristů.

Názory na přístup k médiím dávajícím prostor teroristům se rozcházejí. Dle Silkea je ale zaujímání tvrdé linie vůči médiím neúčinné, a to vzhledem k podpoře jaké se sdělovací

¹⁶ Nyatepe-Coo, A. (2004). "Economic Implications of Terrorism," Pp. 77-89.

¹⁷ Margolin, J. (1977). "Psychological Perspectives in Terrorism."

¹⁸ Knutson, J. N. (1984). Toward a United States Policy on Terrorism. Political Psychology, 5, 2, 287-294.

prostředky údajně těší mezi veřejností i politiky.¹⁹ Jiní argumentují principem svobody projevu nebo technickými obtížemi s uplatňováním cenzury v podmínkách informační společnosti.

Je nepochybné, že si i náboženští fundamentalisté jsou dobře vědomi symboliky akcí a významu médií. O tom svědčí např. výběr cílů útoků 11. září. Na druhou stranu finální účel jednání leží v rovině transcendentní (či přímo apokalyptické), a proto je nepravděpodobné, že by informační embargo profánními médii mohlo představovat řešení. Politologická poučka “teroristům jde o vysokou sledovanost- ne o vysoký počet obětí” selhává.

5.10. Fyziologické teorie

Hubbard zkoumal reakce endokrinní soustavy na stresové situace a z nich vyvozoval, který z probandů je náchylný k násilnému jednání. Přitom zjistil korelace s hladinami hormonů norepinefrinu, acetylcholinu a endorfinu.²⁰

Další výzkumy zjistily souvislosti mezi kriminálním jednáním a hladinou androgenů, zejména testosteronu. Sedmdesátí procentům zločinců a alkoholiků byl naměřen nedostatek vitamínu B₃ a B₆.²¹

6. Závěry

V každém z kanonických textů těchto náboženství najdeme pasáže, které mohou být přisvojeny extrémisty považujícími se za jediné pravé věřící. Přestože tito extrémisté zpravidla svoji věc myslí upřímně, jde dle mého názoru o interpretaci tendenční. Domnívám se, že neexistují fakta, která by dokazovala, že v některém z abrahámovských náboženství je přítomen apel na použití teroru. Podobná obvinění se však objevují zvláště v případě islámu a mohou přispívat k radikalizaci dosud umírněných či “nerozhodnutých”. Jednou z takových obžalob je teorie střetu civilizací. Tento koncept opomíjí skutečnost, že mnohem více krve než kolem islámského půlměsíce teče uvnitř arabských společností. Rovněž křesťanský fundamentalismus se v historii ponejvíce realizoval uvnitř evropských společností. Podobně násilí izraelské extrémní pravice je často orientováno proti spoluobčanům.

Jestliže neexistuje žádný terorismus křesťanský, židovský či islámský prováděný jako logický důsledek úsilí o naplňování zásad obsažených v kanonických textech v praktickém životě, máme co do činění pouze s terorismem jako politickým a společenským jevem, který v náboženství hledá obhajobu. Příčiny teroru není možné najít v náboženských textech, ale ve společenské realitě.

Většina z uvedených deseti přístupů přes veškeré své limity dle mého názoru představuje podnětný základ pro výzkum terorismu. Jejich smysl však spatřuji nikoli v definitivní odpovědi na příčiny teroru, ale spíše v možnosti vyvrácení některých rozšířených omylů. Je zřejmé, že tradiční teorie o motivaci teroristů v pomstě, chudobě či nevzdělanosti zdaleka neplatí. Nová monokauzální vysvětlení však není možno přehnaně generalizovat.

Prameny:

- Čejka, M.: *Judaismus, politika a stát Izrael*, Brno, Masarykova univerzita, MPÚ 2003.
- Dederer, C.: *Cutting Remarks*, on line text (<http://www.thenation.com/doc.mhtml?i=20040614&s=dederer>)
- Ditrich Bonhoeffer, on line text (<http://www.dbonhoeffer.org/Default.htm>)
- Fencl, I.: *Abrahámovská náboženství v pátém roce třetího tisíciletí*, on line text (<http://www.blisty.cz/2004/12/30/art21247.html>)

¹⁹ Silke, A (1998). Cheshire-cat logic: The recurring theme of terrorist abnormality in psychological research., s.57

²⁰ Hubbard, David. (1983). "The Psychodynamics of Terrorism," Pp. 45-53 in Y. Alexander et. al. (eds.) *International Violence*. NY: Praeger.

²¹ Palmer, E.: *PSYCHOBIOLOGICAL CRIMINOLOGY*, on line (<http://faculty.ncwc.edu/toconnor/301/301lect05.htm>)

- Hubbard, D. G.: The Psychodynamics of Terrorism. In Y. Alexander, T. Adeniran, and R.A. Kilmarx, (Eds), International Violence. New York: Praeger.1983.
- Chmelík, J.: Zločin bez hranic. Vyšetřování terorismu a organizovaného zločinu, Praha, Linde, 2004.
- Israel questions boy's death, on line text
(http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/middle_east/1043634.stm)
- Jež, O.: Protipotravný terorismus, in Tester 2/2003, on line text
(<http://www.strat.cz/Rexter/infor.php?id=3>)
- Kaplan, A.: The Psychodynamics of Terrorism. In Y. Alexander & J. Gleason (Eds.): Behavioral and Quantitative Perspectives on Terrorism. New York: Pergamon., 1981
- Koukolík, F., Drtitová, J.: Vzpoura deprivantů. O špatných lidech, skupinové hlouposti a uchvácené moci. Praha, Makropulos, 1996.
- Kushner, H.: Suicide bombers: Business as usual. Studies in Conflict and Terrorism. 19. pp.329 - 338.
- Margolin, J.: "Psychological Perspectives in Terrorism." In Y. Alexander and S. M. Finger (eds.), Terrorism: Interdisciplinary Perspectives. New York: John Jay Press
- Merari, A. : "The Readiness to Kill and Die: Suicidal Terrorism in the Middle East." In W. Reich (Ed.), Origins of Terrorism: Psychologies, Ideologies, Theologies and States of Mind., Cambridge, Cambridge University Press 1990.
- Nyatepe-Coo, A. (2004). "Economic Implications of Terrorism," Pp. 77-89 in Nyatepe-Coo, A. & Zeisler-Vralsted, D. (eds.) Understanding Terrorism: Threats in an Uncertain World. Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.
- Palmer, E.: Psychobiological Criminology, on line
(<http://faculty.ncwc.edu/toconnor/301/301lect05.htm>)
- Post, Jerrold. (1990). "Terrorist Psycho-Logic: Terrorist Behavior as a Product of Psychological Forces," Pp. 25-40 in W. Reich (ed.) Origins of Terrorism: Psychologies, Ideologies, Theologies, States of Mind. Cambridge: Cambridge Univ. Press.
- Russell, Charles & Bowman Miller. "Profile of a Terrorist." Terrorism: An International Journal 1(1), New York, 1977.
- Silke, A . Cheshire-cat logic: The recurring theme of terrorist abnormality in psychological research. Psychology, Crime and Law, 4, 1998, pp. 51 - 69.
- Terror and the brain. Why the Brain recalls trauma in such vastly different ways, on line text
(http://www.macleans.ca/topstories/health/article.jsp?content=20040223_75599_75599)
- The Psychology of Terror - The Mind of the Terrorist, on line text
(http://www.blue-oceans.com/psychology/terror_psych.html)